

דברי תורה וחינוך

את סילת פלבוץ

כי תבוא | ר' אופיר בן אילוז מנהל תיכון ישיבה תיכונית חספין

בס"ד

"ושמחת בכל הטוב" – פרשת כי תבוא

מושג השמחה מופיע בפרשתנו 3 פעמים. בפרשת הביכורים, במעמד הייחודי של כתיבת התורה על אבנים בהר סיני, ובפרשת הקללות. ננסה להאיר את משמעות השמחה דרך האזכורים הללו.

במרכז פרשת הקללות מופיעה הסיבה לקללות ולאסון הלאומי המתרגש על ישראל:

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל".

נחלקו הפרשנים כיצד להסביר פסוק זה. חלקם (רש"י, בכור שור ועוד) סבורים שהבעיה העיקרית איננה השמחה, אלא העובדה שלא עבדו את ה', למרות שהיו שרויים בשמחה וברוב טוב. אך פרשנים אחרים, ובראשם רבנו בחיי, מציינים כי הטרגדיה הגדולה באה בגלל שעבדו את ה' בלי שמחה. פירוש זה, כמובן, תמוה ביותר. גם אם נניח שהשמחה הינה מרכיב חשוב בעבודת ה' ומהווה "עבודה גדולה", כפי שהרמב"ם מגדיר, עדיין העונש הלאומי הכבד נראה חסר פרופורציות. נתבונן מעט במקומות בפרשתנו בהם יש ציווי לשמוח, ודרך זה להבין מה חסר בעבודת ה' שאיננה מצווה בשמחה.

במעמד כתיבת התורה על האבנים מופיע הציווי/ההבטחה "ושמחת לפני ה' אלוהיך". מעבר לשמחה הכללית המובנת של עצם הכניסה לארץ ישראל, יש שמחה מיוחדת במעמד מרגש זה. ישנן דעות שונות לגבי מה נכתב על האבנים ואיך נכתב, אך מעבר לפרטים טכניים, עצם כתיבת התורה על האבנים (במיוחד לשיטת רבי יהודה בגמ' סוטה, שזה היה בחקיקה ממש) מעידה על הזדהות נפשית גדולה של עם ישראל עם התורה. הפעולה הזאת מראה כי התורה עבורם איננה רק שורת ציוויים אלא עניין מהותי החקוק בסלע, ומתוך כך גם חקוק בליבם. וזה מאוד משמח כי כשיש חיבור עמוק והזדהות אז יש גם שמחה. התחושה היא שהדברים אינם חיצוניים לך אלא חלק ממך. זה מתחבר לדברי הסבא מקלם על כך שהיעדר השמחה אינו הסיבה אלא הסימן. אם אתה עובד את ה' ללא שמחה, ייתכן מאוד שאתה בעצם עובד את עצמך...

השמחה בפרשת הביכורים פורצת בגלל 2 מרכיבים חשובים נוספים שאף הם מובילים לשמחה. בראש ובראשונה עצם הנתינה. הבאת הפרי הראשון עליו עמלתי רבות, לכהן, ומבטאת יציאה מהגבולות של האני העצמי אל האחר, וזה עצמו מוביל לשמחה. זה מופיע גם בדברי הרמב"ם (מגילה): "שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים", משום שכשיוצא מגבולו הפרטי הרי הוא "דומה לשכינה", כדבריו. ואלמנט חשוב נוסף שיש כאן הוא, הראשוניות והחידוש. החוייה המרוממת של לראות סוף פירות לאחר עמל שנמשך לעיתים שנה שלמה. זה לא עוד מאותו דבר, אלא דבר חדש שמופיע.

מצאנו גם 3 עקרונות מרכזיים המסבירים מדוע השמחה כל כך משמעותית, ובו זמנית אף מתווים לנו כיוון ודרך כיצד לעורר את השמחה. הדבר נכון בהקשר של עבודת ה' שלנו, אך גם ביחס ללימודים בקודש ובחול. אם רוצים שהלימוד יהיה מתוך שמחה, כדאי לפעול להגדיל את ההזדהות הנפשית (אחת הדרכים היא לאפשר בחירה), לאפשר למידה בחבורה כדי ליצור מפגש והפרייה הדדית, וכן מומלץ לעודד יצירה וחידוש.

בהצלחה רבה לכלוננו, ושבת שלום